

"אלחם במי שרוצים להחליש את בית המשפט". שרת המשפטים לבני בלשכתה בקריית הממשלה בתל אביב

לא צריך להגביל את מספר עורכי הדין אלא לייצר עורכי דין טובים

בראיון לכתב העת "עורך הדין" מצהירה שרת המשפטים כי היא לא מתכוונת לחסום את שערי הכניסה ללימודי המשפטים ● וגם: מה היא מתכוונת לעשות עם דו"ח פרוקצ'יה בעניין לשכת עורכי הדין ("ביקשתי המלצות קונקרטיות ליישומי") ● כיצד היא רואה את המלחמה בעומס ("השמיעה מיום ליום היא שינוי חשיבתי ותרבותי") ● מדוע היא זהירה בעניין ההצעה להקים ערכאה רביעית אף שלדעתה הרעיון חיובי ומה המטרה שהיא לא מאמינה שתצליח להשיג

צילומים: יוסי זמיר

עו"ד ברוך כצמן

שותף בהרצוג, פוקס, נאמן ושות'

עו"ד אליעזר פניגיל

יו"ר ועדת מערכת "עורך הדין"

"... לייצר עורכי דין טובים"

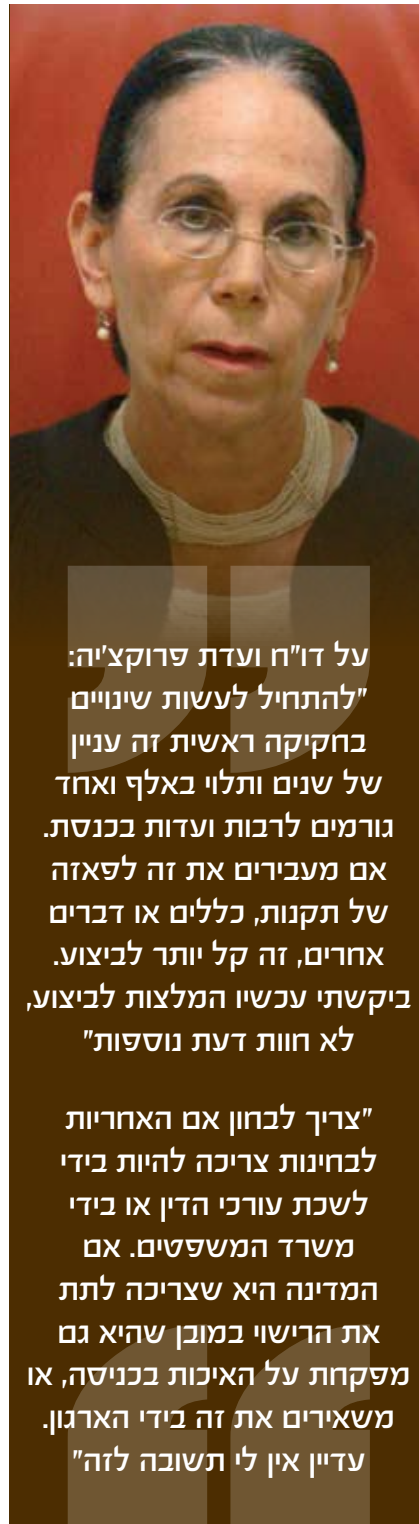
בפוליטיקה האמריקאית מקובל להבחין בין הקדנציה הראשונה לבין הקדנציה השנייה של הנשיא. בקדנציה הראשונה, על פי רוב, הנשיא מהוסס ולר

מד את התפקיד. הוא חושש לעשות פעולות גדולות ומתנהל בזהירות. בקדנציה השנייה, הנשיא איננו שואף להיבחר עוד. הוא כבר מרגיש בטוח בתפקיד, הנעליים אינן נראות גדולות מדי, והוא מרשה לעצמו לפעול – ובגדול. לא חסרות דוגמאות היסטוריות לכך. ובימים אלה, יעידו על כך מסעות ג'ון קרי באזורנו ונחישותו של הנשיא ברק אובמה להגיע להישג מדיני במזרח התיכון.

לא רק ברק אובמה מצוי בעיצומה של קדנציה שנייה. גם שרת המשפטים ציפי לבני מכהנת פעם שנייה בתפקיד, אם כי להבדיל מהנשיא אין זו בהכרח הקדנציה האחרונה שלה. לבני שבה למשרד לאחר קדנציה קצרה בצלאח-א-דין בתקופת כהונתו של ראש הממשלה אריאל שרון. ואמנם ניכר כי לבני נינוחה בכיסאה. "אני חוזרת הביתה", היא אומרת. "אני מכירה את המערכת".

לבני לבושה בקפידה, מטופחת ואלגנטית. אבל שלא תטעו: היא טרודה בנושאים רבים. האנקדוטה הבאה עשויה להעיד על העומס. בראשית הראיון איתה תהינו מדוע מוגפים חלונות לשכתה התל אביבית בבניין הממשלה, חלונות הפונים לנוף אורבני מרשימים. לבני הגיבה בחיך: "החלונות סגורים? אפילו לא שמת לי לב. בכל מקרה, אין לי זמן להסתכל על הנוף".

לבני בתפקידה כשרת המשפטים אמנם רואה קודם את האינטרס הציבורי לנגד עיניה, אבל אינה עיוורת לבעיות שאיתן מתמודדים היום עורכי הדין. היא סבורה שלשכת עורכי הדין ולעורכי הדין עצמם יש תפקיד מהותי ומשמעותי בדמוקרטיה, ולכן בכוונתה לפעול באופן הוליסטי – ליישם מסקנות מדו"ח פרוקצ'יה ומדו"ח גרסטל ולהוסיף תיקונים משלה שיחזקו את איכות עורכי הדין ואת הלשכה בתפקידה המהותי.

על דו"ח ועדת פרוקצ'יה: להתחיל לעשות שינויים בחקיקה ראשית זה עניין של שנים ותלוי באלף ואחד גורמים לרבות ועדות בכנסת. אם מעבירים את זה לפאזה של תקנות, כללים או דברים אחרים, זה קל יותר לביצוע. ביקשתי עכשיו המלצות לביצוע, לא חוות דעת נוספות"

"צריך לבחון אם האחריות לבחינות צריכה להיות בידי לשכת עורכי הדין או בידי משרד המשפטים. אם המדינה היא שצריכה לתת את הרישוי במובן שהיא גם מפקחת על האיכות בכניסה, או משאירים את זה בידי הארגון. עדיין אין לי תשובה לזה"

מגוון נושאים מונחים על שולחנה של לבני: דו"ח פרוקצ'יה בעניין לשכת עורכי הדין, המלחמה בעומס בבתי המשפט, סוגיית הערכאה הרביעית, רפורמות גישור ובוררות, נציבות הביקורת החדשה על הפרקליטות וחקיקת הקודקס האזרחי.

לבני אינה מקלה ראש באף אחד מהנושאים החשובים האלה. אבל לא זה העיקר בעיניה. היא מקדישה זמן ניכר לשני נושאים אחרים, שקשה להפריז בחשיבותם ברמה הלאומית. הנושא הראשון הוא עיגון חוקתי של זהות המדינה. בהקשר זה, ביקשה לבני מפרופ' רות גביון לנסח הצעה להסדר חוקתי העוסק באופייה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. והנושא השני הוא המו"מ המדיני עם הפלסטינים, עליו היא ממונה מטעם הממשלה.

"מוטרדת מאיכות המקצוע"

עו"ד פני-גיל: נפתח בסוגיית הצפת המ-קצוע שמציקה לעורכי דין רבים. יש כיום כ-55 אלף עורכי דין. האם בדעתך לעשות משהו כדי לעצור את הזרם הזה?

אני מודה שאני לא מוטרדת מהצפת המ-קצוע, אלא מאיכות המקצוע. השאלה בעיני היא לא מספר עורכי הדין, כי בסוף זה עניין של ביקוש והיצע. לימודי המשפטים הם דבר חיובי, ולא כל אחד חייב לעבור אחר כך את תהליכי ההתמחות ולהיות עורך דין. המשפטנות היא בעיניי דבר טוב לחיים. אני אומרת את זה כמי שגם הייתה עורכת דין ואחר כך גם ברשות החברות הממשלתיות, כשרה וכן במשא ומתן. החשיבה המשפטית היא מועילה, מוסיפה וטובה לכל אדם. לכן אם אתה שואל אם אני מתכוונת לחסום את שערי הכניסה ללימודי המשפטנות, התשובה שלי היא לא.

אני כן רוצה שהאיכות המקצועית של עורכי הדין תהיה טובה, ולכן השאלה היא איך מקבלים את הרישיון, מה הבחינות, מי עושה את הבחינות ומי מפקח.

פני-גיל: אז בואי נעבור לכיוון הזה. מה בדעתך לעשות, אם בכלל?

ניצלתי את ההזדמנות שהוגש דו"ח פרקציה על נושא שהוא בענייני הפנים בלשכת עורכי הדין, אבל מראש אמרתי שארחיב את העיסוק שלי בו מעבר לשאלות הפנימיות של מי נגד מי או איך צריך להתנהל פנים הלשכה. מנכ"לית משרד המשפטים [עו"ד אמי פלמור – המערכת] תקיים דיונים, בין היתר, בשאלה העוסקת גם בשער הכניסה למקצוע.

צריך לבחון אם האחזיות על הבחינות צריכה להיות בידי לשכת עורכי הדין או בידי משרד המשפטים; האם המדינה היא שצריכה לתת את הרישוי, במובן הזה שהיא גם מפקחת על האיכות בכניסה, או שמ"ש אירים את זה בידי הארגון. זאת השאלה, ועוד אין לי תשובה לזה.

עו"ד כצמן: בעניין תקופת ההתמחות ואפשרות הארכתה מה דעתך?

הארכה צריכה להיות, אבל בצידה של הארכה צריכים להיות גם תנאים ופיקוח מתאימים, כדי שהמתמחים לא יהיו כוח העבודה הזול של שליחים במשרדי עורכי דין, ובסופו של דבר, במקום שתקופת ההתמחות תשרת אותם ואת איכות המ"קצוע, תשרת את עורכי הדין בעבודה זולה ולא מפקחת. ביקשתי לראות אם אפשר לייצר פה איזון. אני חושבת ששנה זה מעט מדי, אבל זה גם מאוד תלוי מה אתה עושה בשנה, בשנה וחצי או בשנתיים.

פני-גיל: חוץ מהבחנה בין מי שלומד את מקצוע המשפטים ובין מי שעוסק במקצוע, האם יש עוד דברים שצריך לעשות או לשנות במצב הנוכחי?

לא צריך להגביל את מספר עורכי הדין אלא לייצר עורכי דין טובים. לייצר מצב שבו עורכי הדין הם עורכי דין מקצועיים וטובים. צריך לוודא שאיכותם, מקצור עיותם, השירות שהם נותנים ללקוח והדרך שבה הם מתנהלים – גם בבתי המשפט, גם עם הלקוח שלהם – לא מייצרת זילות.

פני-גיל: עלתה הצעה שרק מי שיש לו תואר מתקדם יוכל לעסוק בפועל במקצוע. לא שקלתי את זה, ואני לא חושבת שה-

"אני לא חובבת התערבות יתר בחיים המסחריים השוטפים במדינה". השרה לבני

”... לייצר עורכי דין טובים”

”שוכנעתי שיש משמעות ללשכה לא רק כאיגוד מקצועי אלא גם בהגנה על ערכים חוקתיים”. לבני

לקיים בחירות בלשכה ביוני 2014 לא תיושם?

אני משתדלת להסתכל על העיקר ולא על הטפל. השאלה היא לא מתי יהיו בחירות בלשכה, אלא איך נעשה את מה שצריך כדי שהלשכה תתפקד היטב. כל הסיפור של שר משפטים המעורב בכל הנושאים האלה לא לרוחי. התפיסה שלי היא פחות מעורבות של המדינה בלשכות או בארגונים שהם כמעט איגוד מקצועי.

אני מודה שבתחילה חשבתי למה אני

גם עם הלשכה ולרוץ הלאה. שינוי שהוא גם מבני וגם תפיסתי תמיד דורש יותר זמן, אבל אני רוצה להוציא לדרך את ההחלטות.

פני-גיל: מה לוחות הזמנים להערכתך?

אני מקווה שבמושב הבא של הכנסת נוכל להתחיל לתקן את התיקונים המיידים בעקבות הדו"ח. אשר לשינויים האחרים, הרחבים יותר, אני לא רוצה להתחייב, אבל אני מקווה שנוכל להתחיל לעשות אותם לקראת שנת המשפט הבאה.

פני-גיל: כלומר בכל מקרה ההמלצה

בעיה היא באיכות הלימודים. זאת עוד דרך להציב עוד רף כדי להביא פחות אנשים למקצוע. אבל זה לא החלק שמטריד אותי.

פני-גיל: גברתי זוכרת שהמקצוע הזה היה בעבר הרבה יותר מכובד.

כבוד של מקצוע לא תלוי במספר האנשים שעוסקים בו אלא בהכשרה שהם עוברים, במקצועיות שלהם, בחלק מתרבות. במערכת היחסים בין עורכי הדין ובין עצמם, בהופעות בבית המשפט, במערכת היחסים שבין עורך הדין ובין הלקוח. הזיה לוח לא נובעת מהמספר. אבל לפי מה שאני שומעת, נכון שלעיתים הדברים שהיינו מורגלים בהם, לפחות בתקופתי – כבוד למה שאתה מייצג, למה שבית המשפט מייצג – קצת נעלם בתרבות הדיבור באולמות.

כצמן: ואיך עושים את זה?

שאלת ההתמחות, תכניה, הפיקוח עליה, מתן הרישיון – איך עושים את כל אלה. וגם הפיקוח על עורכי הדין לאחר מכן.

”מקווה להתחיל בתיקוני פרוקצ'יה”

כצמן: לאחרונה נתנה ועדת פרוקצ'יה את מסקנותיה בעניין הלשכה. כשמוקמות ועדות, בדרך כלל לא קורה שום דבר.

דו"ח פרוקצ'יה כבר נמצא בשלבים שביקשתי המלצות קונקרטיות ליישום, והרובה של שאלות שאני שאלתי ולא נשאלו. לא כל דבר חייב להיות בחקיקה הראשית. להתחיל לעשות שינויים בחקיקה ראשית זה עניין של שנים, ואתה תלוי באלף ואחד גורמים לרבות ועדות בכנסת. אם מעבירים את זה לפאזה אחרת של תקנות, כללים או דברים אחרים, זה קל יותר לביצוע. ביקשתי עכשיו המלצות לביצוע, לא חוות דעת נוספות.

מדובר בשאלת ההתמחות, בשאלת מתן הרישיון, במערכת היחסים בין הלשכה ובין מדינת ישראל. מי הרגולטור כאן – האם מדינת ישראל היא שנותנת רישוי כמו במקצועות אחרים, או הלשכה? זה דיון שאצטרך לערוך, אבל קודם כל אני מבקשת את ההמלצות. אצטרך לעשות את הדיון הזה

ייעוץ משפטי בארגון ביטחוני

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

מהם העקרונות שעל בסיסם צריכה לפעול מערכת הייעוץ המשפטי בארגונים ביטחוניים ומהי מערכת היחסים הנכונה בין היועץ המשפטי לממשלה ובין מערך הייעוץ המשפטי בארגונים ביטחוניים בכלל ובארגונים ביטחוניים בפרט?

מחקר המדיניות בוחן את המאפיינים הייחודיים של מערך הייעוץ המשפטי בארגונים ביטחוניים על בסיס לקחי הפרשות הגדולות שטלטלו את השב"כ - פרשת קו 300 ודוח ועדת לנדוי בעניין נקיטת אמצעים פיזיים בחקירות השב"כ - ומציע עקרונות מנחים לבניית מערך ייעוץ משפטי אפקטיבי בארגונים ביטחוניים.

להזמנות :

המכון הישראלי
לדמוקרטיה (ע"ר)
1-800-20-2222
orders@idi.org.il

www.idi.org.il

עו"ד אלי בכר שימש היועץ המשפטי של שירות הביטחון הכללי בשנים 2006-2011. היום הוא חוקר במכון הישראלי לדמוקרטיה וחבר בצוות תכנית המחקר "יחסי דרג נבחר-דרג ממונה", בראשות אלון (מיל) עמיחי אילון ופרופ' מרדכי קרמיניצר.

”... לייצר עורכי דין טובים”

כשרת משפטים צריכה להתעסק בזה, למה זה חובה ולא וולונטרי. התחלתי ממקום אחר, ובמהלך הדרך שכנעו אותי שיש משהו מעות ללשכת עורכי הדין לא רק כאיגוד מקצועי. שוכנעתי שבכל זאת יש ללשכה גם משמעות של תוכן – לא רק בהגנה על המִקצוע אלא גם בהגנה על ערכים חוקתיים. אם הלשכה לא תהיה רק איגוד מקצועי אלא תסתכל לרוחב, יכולה להיות לה משהו מעות בחיים הדמוקרטיים בישראל.

”שכר המפרקים? לא מקובל עליו”

פני-גיל: דיברת קודם על כוחות השוק שצריכים לקבוע את המציאות. מה העמדה שלך על מהלכי חקיקה המבקשים לקבוע תקרה לשכר הטרחה?

אני אגיד במה תמכתי ובמה לא. בנושא של שכר מפרקים החלטתי להתערב, כי אני חושבת שזה תחום שצריך להיות מפוקח, להיות מחושב בדרך אחרת. הגענו למצב של דיס־פרפורציה בין העבודה המושקעת ובין הרווח בצידה. בדרך כלל זה גם מגיע לקבוצה מאוד מצומצמת של עורכי דין. אנשי המקצוע של המשרד אמרו לי שכך או אחרת, זה תמיד המשרדים הגדולים. אמרתי שזה לא מקובל עליי. מקצועיות ועבודה טובה יכולות להיות גם במשרדים קטנים יותר, בוודאי בינוניים. להפך, לעי־תים דווקא אלה שאין להם נאבקים יותר כדי לייצר עוד ועוד תמורה במהלך הפירוק, בין היתר כי שכר הטרחה שהם יקבלו חשוב להם אולי יותר מעוד שעות שנרשמות במִשרד גדול.

בתחום רכישת דירה ובשאלה אם עורך הדין של הקבלן צריך לקבל תמורה מהקונה, זו סיטואציה בלתי סבירה כי דווקא מבחינת הצד החלש בעניין הזה, הקונה, מחיר הדירה עולה: באחוז וחצי, בשני אחוזים או באחוז. לא משנה השיעור המדויק, אבל בפועל הוא מרגיש שאם הוא כבר שילם לעורך דין, למה הוא צריך לשלם פעם שנייה? אז שיתכבדו הקבלנים ויקבעו את מחיר הדירה, ומתוכו ישלמו למי שמייצג אותם. לכן תמכתי בה־

”צריך להאריך את ההתמחות, אבל בצידה של ההארכה צריכים להיות גם תנאים ופיקוח מתאימים כדי שהמתמחים לא יהיו כוח העבודה הזול של שלוחים במשרדי עורכי דין, ובסופו של דבר במקום שתקופת ההתמחות תשרת אותם ואת איכות המקצוע, היא תשרת את עורכי הדין בעבודה זולה ולא מפוקחת”

צעת החוק.

פני-גיל: ברור לך שזה אומר שמחיר הדירה יעלה אוטומטית.

קודם כל, כמו בכל דבר בנדל”ן, המחירים נקבעים בסוף לפי היצע וביקוש. המחיר לא יעלה. קודם הקונה שילם את אותו מחיר, אלא שלפעמים הוא לא היה מיוצג ונדפק אחר כך – תסלחו לי על הביטוי הלא־משפ־טי – בליקויים, בחוזה שלא ייצג את האינטרסים שלו, באי־רשום הערות אזהרה כנ־דרש או באלף ואחד דברים. ולא היה לו למי לפנות. לא שעורך הדין של הקבלן לא היה בסדר, אבל לקונה לא היה לצידו מי שנאבק על התנאים החשובים לו בחוזה. אז תסלחו

לי, אבל הטענה שמחיר הדירה יעלה היא לא רצינית. המחיר ייקבע לפי השוק, אלא שעכשיו אם קונה לא ירצה לקחת עורך דין הוא לא יהיה חייב, ואם כן הוא יוכל להיות מיוצג כנדרש.

פני-גיל: יש הצעה שנדונה בימים אלה להגביל את שכר הטרחה למי שמייצגים מול הביטוח הלאומי.

אני לא מכירה את הצעת החוק הספ־ציפית. כללל, אני לא חובבת התערבות יתר בחיים המסחריים השוטפים במדינה. מאותה סיבה, ומאותה השקפת עולם, גם אמרתי קודם שאני לא חושבת להגביל את מספר עורכי הדין. זה לא הז’אנר שאני חו־

השני הוא המהות של הערכים.

בכניסתי לתפקיד אמרתי שצריך לטפל בעומס. הזהירו אותי שזה דבר ששנים כולם מקטרים עליו, כולם אומרים שהמצב בלתי אפשרי, אבל אף פעם אי אפשר לעשות את השינוי. בה בעת הציגה לי מערכת בתי המשפט נתונים סטטיסטיים המורים על תהליך של הקטנת מספר התיקים ועל כך שכמות התיקים הנסגרים בכל שנה עולה על אלה שנפתחו באותה שנה. המצב עדיין לא סביר; יותר מהעומס אני מסתכלת על התוצאה הסופית. אני רוצה לקצר את הזמן מרגע שהאזרח, או המדינה בנושאים פליליים, מביאים את ריבם לפני בית המשפט, ועד לרגע שבו יש ודאות מי אשם ומי זכאי, מי חייב למי. המסקנה הראשונה הייתה שתקנים כשלעצמם לא פותרים את הבעיה. בעבר הוסיפו תקנים, ובפועל זה לא קיצר את הזמן. מה שאני רואה לנגד עיניי זה את האזרח בקצה. הוא מקבל השירות, וזה צריך להיות מהיר. חשובה גם התחושה הציבורית: אם אני עוסקת בתחום המשפט הפלילי, יש גם אלמנטים של הרתעה ושל ודאות. כמה זמן מרחף הענף הזה סביב אדם שהוא חף מפשע? כמה זמן פושע מסתובב חופשי ברחוב אם הוא לא נמצא במעצר עד תום ההליכים?

ישבתי עם נשיא בית המשפט העליון, ושינוי החלטנו שבזה צריכים לעשות את השינוי. כינסנו שולחנות עם כל הגורמים הרלוונטיים ובהם הסנגוריה הציבורית, הפ־רקליטות, התביעה, המשטרה, השב"ס ומערכת בית המשפט וקיבלנו שורה של החלטות. המשפט משנה את פניו בנושא שמוכר כשמייעה מיום ליום. גם עורכי דין צריכים לראות את האזרח שהם מייצגים; כשהשור־פט אומר "תפתחו יומנים ואני אתאים את עצמי ליומנים שלכם", בעיקר אצל עורכי דין עסוקים יותר, זה בעצם דוחה את הכל. לפי עקרון השמייעה הרציפה, ימי הדיונים ייקבעו קודם כל על ידי בית המשפט.

כצמן: זה ייעשה?

זה כבר התחיל מינואר השנה. זה דבר

"אנחנו מדינה שהולכת ומקצינה ונהיית למדינה של שבטים". לבני

כצמן: מצוין. אני חושב שבגדול מבחינים באיזו הקלה מסוימת, אבל עדיין העומס רב. היו ועדות שעסקו בעניין, והשאלה היא איך את חושבת להקטין את העומס.

התפיסה שלי את התפקיד אומרת שיש שני דברים מרכזיים לטפל בהם, ולא הכל הוא מערכת המשפט. אני מסתכלת על התפקיד באופן יותר רחב. נושא אחד הוא השירות לאזרח, קיצור ההליכים, הורדת העומס ואיכות השפיטה, והנושא השני עוסק בתפיסה שלי את משרד המשפטים כמי שאמון גם על הערכים של המדינה ולא רק על העניין הטכני של הנגישות לצדק. הנגישות לצדק היא עניין אחד, והעניין

בבת. אבל אני בוחנת כל דבר לגופו. כיו"ר ועדת שרים לחקיקה מגיעה אליי הצעת חוק, אני שואלת אם היא ראויה או לא ראויה, מה האינטרס שהיא באה להגן עליו, אם האינטרס הוא אינטרס ראוי לעומת הפגיעה בזכות של עורך הדין לסגור עם הלקוח את תנאי שכר הטרחה כפי ששני הצדדים מסכימים. אני אבחן את ההצעה לגופה.

"העומס? מצב בלתי סביר"

כצמן: נעבור לעומס על בתי המשפט. זו שאלה שנשאלת בכל ראיון עם כל גורם. אבל יש לי תשובות טובות הפעם...

”... לייצר עורכי דין טובים”

שהמערכת כולה צריכה להפנים, וחלק ניכר מהיומנים הקיימים נקבעו בשנה שעברה. הייתה בנושא ישיבה של נשיא בית המשפט העליון עם כל הנשיאים, וההנחיה ירדה גם לשופטים. זה שינוי חשיבתי.

כצמן: עם כל הכבוד, הנוהל קיים, אבל בשטח רואים מה קורה.

אתה צודק, ולכן החלטנו, יחד עם נשיא בית המשפט העליון, שזה לא יהיה רק נוהל. נוהל הדחיות שהוצע בעבר ממש לא יושם. כעת יודאו שזה מבוצע, יהיה פיקוח. כל המערכות בבתי המשפט מכוונות את עצמן לעניין. זה שינוי תרבותי מבחינת המערכת כולה, כי התהליך עד עכשיו היה אחר. שמיעה רציפה זה אומר שמשפטים פליליים יישמעו – אני לא רוצה להגיד מיום ליום, כי לא תמיד זה מיום ליום – בוודאי פעמיים-שלוש בשבוע.

בעניין השירות לאזרח יש גם המשמרות אחר הצהריים. יש מבנים העומדים ריקים ולא נעשה בהם שימוש, אז כחלק מפיילוט התחלנו להנהיג משמרות אחר הצהריים. היו טיעונים שזה מייצר בעיה לעורכי דין. בתביעות קטנות זה לא מייצר בעיה, להפך. לאזרח נוח יותר להגיע אחר הצהריים. חוץ מזה הגדלתי את הסכום שבו דנים רשמים, שגם חלק מהם יושבים אחר הצהריים, ל-75 אלף שקל, כך שנכנסה עוד קבוצת תיקים להתדיינות מהירה.

העברנו עכשיו גם הצעת חוק בנושא שרפטים עמיתים. מדובר בתוספת של שופטים למערכת בלי תקנים נוספים. היתרון הוא שזה לא מאריך את גיל הפרישה אלא מאפשר למערכת לבחור את הטובים שהיא רוצה בהם, את אלה שעוד לא נשחקו גם על פי תפיסתם ורוצים להישאר, ולהחזיר אותם למערכת. פתרון נוסף הוא להוציא מהמערכת את מה שאפשר.

”להרחיב את הגישור”

פני-גיל: גישור ובוררות חובה?

נכון, אבל תלוי במה. ככלל, אני לא בעד בוררות חובה. אני לא בעניין של הפרטת

”הרעיון של ערכאה רביעית טוב בעיניי, אבל יש שאלה איך ייראה בית המשפט העליון. ניסיון העבר מלמד שכשמעבירים דברים לכנסת יודעים איך הם נכנסים, אבל אני לא יודעת לאן נגיע תוך כדי הדיון. העיסוק לא יהיה בערכאה הרביעית אלא בעליון, ולכן אני מאוד זהירה”

מערכת המשפט משום שאני חושבת שזה לא נכון. אני רוצה להעביר לבוררות חובה את התביעות של חברות הביטוח המכונות “תביעות פח”; מדובר בעשרות אלפי תיקים שתופסים את המערכת. ביקשתי מחברות הביטוח להגיע להסכמות האלה לבדן, אבל אם הן לא יעשו זאת זה יעבור כחקיקה.

כצמן: ומה על בוררות חובה בעניינים יותר גדולים ומורכבים?

אני לא רוצה לעשות את זה כחובה, אבל אני כן בעד גישור כהליך מקדים. יש פרויקט כזה שכבר התחיל בשנים האחרונות [פרויקט מהר”ת – המערכת]. לפי הנתונים, 60% מהפונים לגישור סיימו את

התהליך בהסדר גישור. קיבלתי החלטה להרחיב את הפרויקט, כי אני חושבת שזה נכון. התוצאה הייתה שהרבה מאוד תביעות לא הגיעו בפועל לבתי המשפט, אלא נגמרו בשלב הגישור. אני רוצה לעשות גם הליך גישור לפני גירושים (דר”ח ועדת שנהב), כלומר לפני שהזוג מגיע לבית הדין הרבני או לבתי המשפט. זה דבר טוב בעיניי, כי הוא לא מחייב את הצדדים. הצדדים מחויבים רק לפגישה ראשונה, אבל אם אחד מהם אומר שזה לא מתאים לו חוזרים לבית המשפט, והשופט לא יוכל לברר מה היה בגישור או מי אשם בכישלון. בדקתי גם את העלויות, כי אני לא רוצה להכביד על האזרח שיהיה פתאום חייב לשלם למגשר, ובהשוואה להליך המשפטי הסכומים הרבה יותר נמוכים.

בהקשר הזה אנחנו מקדמים עכשיו גם את תקנות המגשרים, שנועדו לקבוע קריטריונים ותנאי כשירות למגשרים.

כצמן: גם את נושא הבוררים צריך להסדיר.

נכון, ואם כבר מדברים על מקצועיות של מגשרים ובוררים, אנחנו מסדירים עכשיו את נושא המומחים הרפואיים של בתי המשפט, שתהיה רשימה מסודרת של מומחים כדי שבית המשפט לא יחזור תמיד לאותו מומחה שהשופט מכיר או לא מכיר. כל הדברים האלה נעשים בשיתוף פעולה עם נשיא בית המשפט העליון, וגם הוא מחויב לכל הדברים; שלא ישתמע שהכל אני, אני. אנחנו עושים את הדברים בצורה משותפת, כמשימה משותפת.

כצמן: הלשכה גם מעורבת בזה?

פחות. כמו שאתה אומר על ועדות, אני מודה שאני פשוט עייפה מדיונים. יש דברים שאני חושבת שאני יכולה לעשות בעצמי.

כצמן: אני חושב שיש מקום אולי לערב כאן את הלשכה, מפני שיש ניירות עמדה שמוכנים בלשכה כבר שנים, לאו דווקא מהקדנציה הנוכחית, גם מקדנציות קודמות, שאפשר לעשות בהם שימוש לטובת המערכת ולטובת העניין.

"בנושא שכר המפרקים החלטתי להתערב כי הוא מניע לקבוצה מאוד מצומצמת של עורכי דין. מקצועיות ועבודה טובה יכולות להיות גם במשרדים יותר קטנים. להפך, לעיתים דווקא אלה שאין להם נאבקים יותר כדי לייצר עוד ועוד תמורה במהלך הפירוק"

"בכמה חוקים האזכור לבני זוג הוא במילים 'איש ואישה'. זה לא מקובל עליי. צריך להתייחס לבני זוג גם אם הם מאותו מין, וזה נושא שבממשלה הזאת קשה עד בלתי אפשרי לקדם אותו, אבל אני מתכוונת לנהל את המאבק הזה"

"העבודה שנעשתה בנושא הקודקס היא באמת חשובה מאוד, והחלטתי שאריץ אותה." לבני

רביעית ולהשאיר את בית המשפט העליון כבית משפט חוקתי, שהרכבו ודרך בחירתו יישארו כפי שהם, כך הייתי עושה. אבל אני לא יודעת לאן נגיע תוך כדי הדיון. העיסוק לא יהיה בערכאה הרביעית אלא בבית המ־שפט העליון, ולכן אני מאוד זהירה.

פני-גיל: איך את רואה את תפקוד השופטים? היו לאחרונה מקרים שנקטת עמדת מאוד נחרצת על שופטים מסוימים.

בשנים האחרונות עבר הליך בחירת השופטים שיפור והתמקצעות. חלק מזה התחיל בסיבוב הראשון שהייתי שרת משפטים. קורס ההכנה לשיפוט הוא קורס מקצועי, ואני חושבת שרואים גם את התוצאות בפועל. השופטים עצמם טובים ומקצועיים ובסך הכל אני מאוד מעריכה

כולם הבינו שאי אפשר להמשיך ככה.

"ערכאה רביעית? רעיון מבורך, אבל"

כצמון: מה גישתך להקמת ערכאה נוספת?

הרעיון של ערכאה רביעית טוב בעיניי, אבל יש שאלה שאני חייבת להתמודד איתן: אם אנחנו מייצרים את הערכאה הרביעית, איך ייראה בית המשפט העליון? בעצם הוא אמור להישאר כסוג של בית משפט לחוקה. ניסיון העבר מלמד שכשמעבירים דברים לכנסת, אנחנו יודעים איך הם נכנסים ואיך הם יוצאים. אני לא רוצה שרעיון מבורך, שאני תומכת בו, יהפוך את בית המשפט העליון לבית משפט שייבחר. אם הייתי יכולה להקים ערכאה

אין לי עניין להמציא את הכל מחדש, אם יש עבודה שנעשתה, אשמח לראות אותה. אני אבקש לפנות ולקבל את חומר הרקע. בכל מקרה, יש עוד דברים שאנחנו עורשים. למשל בהנגשת הצדק למי שאין לו; ביקשתי לקבוע עמדות סיוע משפטי של משרד המשפטים בבתי המשפט עצמם, וכבר התחלנו פיילוט בבאר שבע. בתוצאה הכוללת, אם אני חושבת על כל הדברים האלה, אני מאמינה שנוכל לראות שינוי בפרק זמן קצר יחסית כי זה מכל הכיוונים. אמרתי איך הנוהל הדיוני ישתנה, איך בתי המשפט ישתנו, אבל אני אומרת שגם הפרקליטות הייתה צריכה לה־תאים את עצמה, וגם הסנגוריה הציבורית, השב"ס, המשטרה, התובעים המשטרתיים.

”... לייצר עורכי דין טובים”

אותם, אבל לפעמים יש חריגים. אנחנו חיים בעולם מאוד תקשורתי, והדברים מתפרסמים, ואז האזרח שצריך להופיע לפני השופט בחדר הסמוך, שופט שהוא תם וישר ומקצועי ומתנהג נכון, חושש – כי האווירה סביב השופטים התחילה להיות לא טובה. העובדה ששופטים אחת-דום נאלצו לפרוש בשנה האחרונה היא לא נגד השופטים אלא להפך.

כצמן: לטובת המערכת.

לטובת המערכת ולטובת השופטים עצמם, כי אז באמת נשארים הטובים, בעלי המזג השיפוטי הראוי. בדרך כלל הדברים חוזרים על עצמם; אם נתקלים בהתבטאות לא הולמת של שופט ולא עושים דבר בזמן הנכון, זה יחזור באירוע הרבה יותר בעייתי אם הוא יישאר בשיפוט. אני תמיד שואלת את עצמי כך: “אם כל המידע הזה היה לפני כשהייתי בוועדה לבחירת שופטים, האם הייתי בוחרת בו להיות שופט?” אם התשובה היא לא, צריך לוודא שהוא לא יישאר.

פני-גיל: מה דעתך על המערכת בכלל?

אני מגנה על מערכת בתי המשפט ועל השופטים ואמשיך להגן עליה מפני מי שלא מקבלים את התפיסה שבית המשפט העליון הוא בעצם הפרשן החוקתי שלנו, או מי שחושבים שמדובר בבתי משפט של גוים, או מי שרוצים להחליש את בתי המשפט. באלה אלחם. כחלק מהמאבק הזה אני רוצה להיות בטוחה שהמערכת תייצג את הטוב שבה, ולא את המקרים הבודדים שאחר כך משחירים את המערכת כולה.

אמרתי שאגן גם על מערכת בתי המשפט, על מערכת אכיפת החוק בכלל ועל הפרקליטות בפרט, ואני עושה את זה תוך כדי ביקורת. הרי הקמנו עכשיו את גוף הביקורת על הפרקליטות בראשותה של השופטת הילה גרסטל, וגם כאן היו ששאלו אם זה לא פוגע בפרקליטות. התשובה היא לא, להפך. אם האזרח יודע שהוא עצמו יכול לפנות לגוף ביקורת, וגוף הביקורת עושה את עבודתו, זה לא אומר שהמערכת לא טובה. זה

שרי המשפטים לדורותיהם

1948–1951	פנחס רוזן
1951–1952	דב יוסף
6/52–12/52	חיים כהן
1952–1956	פנחס רוזן
1956–1958	דוד בן-גוריון
1958–1961	פנחס רוזן
1961–1966	דב יוסף
1966–1973	יעקב שמשון שפירא
1974–1977	חיים יוסף צדוק
6/77–10/77	מנחם בגין
1977–1980	שמואל תמיר
1980–1986	משה נסים
4/86–7/86	יצחק מודעי
1986–1988	אברהם שריר
1988–1992	דן מרידור
1992–1996	דוד ליבאי
6/96–8/96	יעקב נאמן
1996–1999	צחי הנגבי
1999–2001	יוסי ביילין
2001–2003	מאיר שטרית
2003–2004	טומי לפיד
2004–2006	ציפי לבני
5/06–8/06	חיים רמון
8/06–11/06	מאיר שטרית
11/06–2/07	ציפי לבני
2007–2009	דניאל פרידמן
2009–2013	יעקב נאמן
2013–	ציפי לבני

אומר שהמערכת תהיה טובה יותר, ולאזרח תהיה כתובת לפנות אליה.

”נציבות הביקורת? זו דרמה גדולה”

פני-גיל: האם לא היה מקום לעגן בחקיקה את סמכויות נציבת הביקורת על הפרקליטות?

יכול להיות שנעשה את זה. קבענו שאחד-רי שנה נבחן את ההסכמות שהגענו אליהן, נבחן אם צריך חקיקה ומה נכון שיהיה בה. מאוד קשה לשנות חקיקה אחרי שהיא עורבת. מאוד קשה גם להיכנס לכנסת עם חקיקה מסוימת ולצאת ממנה עם הדברים שאתה רוצה. אתה נכנס לוועדת כנסת, ואין לך מושג איך אתה יוצא ממנה.

היה לי חשוב שהגוף הזה יוקם על פי הדברים שהיו לי חשובים ועל פי הסכמות שהגעתי אליהן עם היועץ המשפטי לממשלה. אחרי שנה נבדוק. אזכיר שלא מדובר רק בביקורת על הפרקליטות, אלא על כל אלה שפועלים מטעם היועץ המשפטי לממשלה לרבות התביעה המשטרית. זאת דרמה מאוד גדולה. למעלה מ-90% מהתביעה במדינת ישראל מתבצעת על ידי המשטרה, וזה יכול להוביל גם לשאלה אם לאחד או לא לאחד את כל גופי התביעה.

כצמן: האם לאחד או לא לאחד את כל

גופי התביעה?

הזמנתי שאלה לא נוחה לי כל כך, כי התחלתי לדון בה. אנחנו חושבים לעשות כאן כמה שלבים לפני שעושים דרמה גדולה ותיקונים, אז ביקשתי הצעות.

”לפתוח דיונים לשידורים חיים”

פני-גיל: יש הצעה לפתיחה של אולמות

בית המשפט לשידורים חיים בטלוויזיה. זה לא עלול לגרום לזילות?

ועדת ביניש קבעה בזמנה שאפשר לפתוח חלק מהדיונים. השאלה הזאת רצה סביבנו כבר הרבה שנים, אבל ההחלטה כבר התקבלה: הכוונה היא לפתוח. עם נשיא בית המשפט העליון שאלנו את עצמנו כולנו אם זה יביא לזילות ויעשה את בית המשפט לסוג של תוכנית ריאליטי; אם עורכי הדין יתחילו לעשות גם הצגות למצלמה ולא רק לבית המשפט; אם יצא הדבר הנכון מהאולם או רק חלקים ממנו, ודברים יוצאו מהקשרם. על כל זה אנחנו מתדיינים עכשיו לקראת ההחלטות הסופיות.

מדובר בניסוי שיצטרך להיות רק בבג”ץ

**עוסק בעריכת דין,
אבל אין לך את הכלים הנכונים?**

יש לנו פיתרון עבורך!

חשבים מציגה את הכלי הטוב ביותר לחברים בלשכת עו"ד:
דינים ועוד המאגר המשפטי המציע פתרונות מידע משפטיים המספקים לך
את התוצאות הטובות ביותר בזמן הקצר ביותר.

- הקף התכנים הנרחב והמהימן ביותר • פיתוח לשוני ייחודי ומתקדם • למעלה מ- 2,500,000 פסקי דין
- תוצאות החיפוש הממוקדות ביותר • ציטוט קל וכשוט מתוך פסק דין התצורת "העתק-הדבק"

”... לייצר עורכי דין טובים”

ולא בתיקים רגילים. יש שאלות רבות: מה יהיה ההיקף? מי יחליט? האם ישאלו את דעת הצדדים? מי יסקר?

פני-גיל: והעמדה האישית שלך?

אני בעד, במידה הראויה, כמו בחוק היסוד. אני חושבת שהמטרה ראויה, אבל זה לא צריך לעלות על הנדרש.

פני-גיל: נדרשת מידתיות.

כן. לטעמי זה צריך להיות בבג"ץ, שם יש אלמנט ציבורי. זה דבר שנכון לעשות ובוודאי נכון לנסות. בשלב הראשון זה יהיה פיילוט.

”חוקה? רוצה אבל לא אופטימית”

כצמון: האם את מתכוונת להשלים את הצעת חוק דיני ממונות, המכונה גם הקו-דקס האזרחי?

אולי אני צריכה להתאפק, אך בכל זאת אומר: לא אהבתי שהחקיקה הזאת הובלה על ידי שופט מכהן [אהרון ברק – המערכת]. אני חושבת שהפרדת הרשויות היא כשיש רשות מחוקקת, ממשלה ובית משפט. בית המשפט העליון גם צריך לפסוק ולא לחוקק חוקים, ולכן את הפרויקט הזה לא חיבקתי מיד, אבל קיימתי דיון בעניין בשבוע שעבר. העבודה שנעשתה בנושא באמת חשובה מאוד ורחבת היקף, והחלטתי שאריץ אותה. כרגע אני מבקשת להעביר את כל החבי-לה כולה, ואבקש מיו"ר ועדת חוקה להקים ועדת משנה מיוחדת לעניין. מהניסיון שלי, אם אתה יושב כיו"ר ועדת משנה ואתה מחויב לזה, אולי זה אפשרי.

אם ניתקל בבעיות בוועדה ביחס לחלק מהחקיקה, אצטרך להחליט אם לקחת חלק מזה ולקדם אותו בנפרד. העמדה של משרד המשפטים היא שעדיף להתחיל בחלק העוסק בתרופות. יש כל החלק של חוקי החוזים למי-ניהם וחוקי התרופות למיניהם, אבל אני מאוד מקווה שלא אצטרך לעשות את ההפרדה.

רוב הנושאים אינם אידאולוגיים, חוץ מנושא אחד. יש נושאים שונים שאני מק-דמת – מעמד אישי, מרוץ סמכויות בין בתי המשפט למשפחה ובין בתי הדין הרבניים, נשים עגונות, הסכמי קדם-נישואים – אבל

”ייתכן שנעגן את סמכויות הנציבה בחקיקה. קבענו שאחרי שנה נבחן את ההסכמות שהגענו אליהן, אם צריך חקיקה ומה נכון שיהיה בה. מאוד קשה לשנות חקיקה אחרי שהיא עוברת. מאוד קשה גם להיכנס לכנסת עם חקיקה מסוימת ולצאת ממנה עם הדברים שאתה רוצה”

”אני לא בעניין של הפרדת מערכת המשפט משום שאני חושבת שזה לא נכון, אבל אני כן בעד גישור כהליך מקדים. יש פרויקט כזה שכבר התחיל (מהו"ת), ולפי הנתונים 60% מהפונים לגישור סיימו את התהליך בהסדר גישור. קיבלתי החלטה להרחיב את הפרויקט”

יש נושא אחד שמראש אני מתכוונת לעמוד עליו. יש חוקים שבהם אזכור לבני זוג הוא במילים ”איש ואישה”. זה לא מקובל עליי. צריך להתייחס לבני זוג גם אם הם מאותו מין, וזה נושא שבממשלה הזאת קשה עד בלתי אפשרי לקדם אותו. אבל אני מתכ-וונת לנהל את המאבק הזה. אני מתכוונת לעשות את זה גם בחוק חיים משותפים שיאפשר לבני זוג להינשא גם אם אינם גבר ואישה. ונדמה לי שגם בתחום דיני הירושה בקודקס האזרחי השאלה הזאת עולה, וגם כאן אני מתכוונת להיאבק.

כצמון: ומה על חוקי יסוד נוספים? הרי עכשיו חוקק חוק יסוד חדש בעניין משאל עם.

קודם כל, אני חושבת שאנחנו צריכים חוקה. אני לא אוהבת את השיטה של חוקי יסוד נפרדים העוסקים בסוגיות שבאותו רגע משהו מעלה לסדר היום. בואו נאמר את האמת: חוק יסוד כבוד האדם הוא חוק יסוד שעליו בעצם הלבשה המערכת המ-שפטית השקפת עולם חוקתית שלמה, אף שחוק היסוד עצמו רזה מאוד. לכן אני לא אוהבת חוקי יסוד. התנגדתי גם לחוק יסוד משאל עם כי אני חושבת שנבחרנו לקבל החלטות וגם כי אני לא אוהבת חוקי יסוד בנושאים שונים.

אני עוסקת בניסיונות להגיע לחוקה מיומי הראשון בכנסת. בהתחלה עשיתי את זה במכון לדמוקרטיה, במסגרת חוקה בהסכמה, אבל לא היה אפשר להגיע לה-סכמות.

פני-גיל: כאישה פוליטית שמכירה את המערכת, יש סיכוי?

היו ניסיונות בעבר, גם של מיקי איתן וגם של מנחם בן-ששון כיושבי ראש ועדת חוקה, לנסות להריץ חוקה. באופן אבסורדי זה תמיד נעצר דווקא על ידי הגורמים שצ-ריכים חוקה יותר מאחרים: גם החרדים וגם הערבים לא רוצים, כל אחד מסיבותיו. זאת טעות כי ראוי שתהיה חוקה. לכן, מאחר שאמרתי שאני רואה את משרד המשפטים ואת תפקיד שר המשפטים גם כמי שאמוך

כרטיס חכם עו"ד יותר

ההוצאה לאור של לשכת עורכי הדין
מנפיקה כרטיסים חכמים ומשווקת את
ערכת ההתחברות למערכת נט המשפט כבר 7 שנים,
והיא החברה המובילה בתחום זה.

מה מכילה ערכת ההתחברות למערכת נט המשפט

• כרטיס חכם לתקופה של 4 שנים!

• קורא כרטיס

• תכנת חתימה אלקטרונית ייחודית שפותחה בהתאמה למערכת נט-המשפט

• שירות ייחודי של העברת כל טפסי הרישום להנהלת בתי המשפט עבור עורכי הדין

• שירות תמיכה מלאה ל-4 שנים לכרטיס, לקורא הכרטיס ולתכנת החתימה

למה כדאי לרכוש את ערכת ההתחברות של ההוצאה לאור או לחדש אותה אצלנו

• כי לשכת עורכי הדין בחרה בנו להנפיק כרטיסים חכמים

• כי יש לנו ניסיון של 7 שנים בהנפקת הכרטיסים ובתפעולם

• כי יש לנו תמיכה מלאה לכל תקופת תוקפו של הכרטיס

• כי הכרטיסים שלנו מונפקים בשיתוף החברה המובילה בארץ

כי אלפי עורכי דין אינם טועים!

הכרטיס מאפשר
מעטה גישה
למערכת
"כלים שלובים"

וכן
למערכת מייצגים
במיסוי מקרקעין
של רשות המיסים

1-800-225-233 להזמנות:

"בית אופקים" - דרך מנחם בגין 82 ת"א 6713829, ת.ד. 14152 תל-אביב 6114101 טל': 03-6368222, פקס: 03-5624424
ניתן להזמין גם דרך החנות הוירטואלית: www.pador.co.il או בדוא"ל: info@lawpub.co.il

ההוצאה לאור של
לשכת עורכי הדין
THE ISRAEL BAR-PUBLISHING HOUSE

"... לייצר עורכי דין טובים"

על הערכים החוקתיים, ביקשתי מפרופ' רות גבזון, שבעבר גם ביקשתי למנות אותה לעליון והמהלך לא צלח...

פני-גיל: לא מאוחר.

מאוחר מבחינת הגיל. תאמין לי, בדקתי. ביקשתי ממנה שתכין הצעה, אני לא רוצה להגיד חוק יסוד או חוקה, אני לא יודעת מה נחליט לעשות עם זה, אבל שתעגן את התכנים של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. אנחנו נוטים לדרוש מכו-לם להגיד "מדינה יהודית", ואנחנו, בינינו לבין עצמנו בתוך מדינת ישראל, לא ממש החלטנו מה זה אומר. לי יש השקפה ביחס למה שזה אומר, אבל אני רוצה לפתוח דיון ציבורי שלם, שלמעשה אמור להיות הפרק הראשון בחוקה.

כצמח: הכל דברים טובים וראויים. את פוליטיקאית די מנוסה, מה את חושבת שתוכלי לבצע? איזה חותם היית רוצה להותיר כדי שתוכלי לסמן וי בשניים-שלו-שה נושאים עיקריים?

חלק מהדברים התחילו להיות מיושמים. מאוד קשה לכמת אותם, אבל בעוד כמה שנים נוכל: שינוי ההתנהלות בבתי המשפט, השמיעה הרצופה וכן הלאה. סימנתי וי מב-חינה זאת שאני הוצאתי את הדברים לדרך, אבל צריך לוודא ביצוע. דבר שני שסימנתי עליו וי זה הביקורת על גופי התביעה. והד-בר האמיתי, שאני מאוד-מאוד-מאוד רוצה אותו, הוא הפרק הראשון לחוקתה של מדינת ישראל.

פני-גיל: ואת אופטימית?

לא, אבל אני רוצה בזה. המינימום הנד-רש מבחינתי זה לפתח דיון ציבורי. זה חשוב בעיניי ברמה היומיומית באולמות בתי המ-שפט, ונובעים מזה שורה של דברים. אני צריכה את החוקה שתקבע את הערכים. עכ-שיו יש שורה של חוקים שאני רוצה להוביל, וגם הם נובעים מהערכים האלה. אני רוצה להעביר את חוק חיים משותפים שיאפשר לבני זוג להינשא במדינת ישראל בדרך שת-כר על ידי המדינה, גם אם הם לא יכולים להינשא ברבנות. דיברתי קודם על מערכת

**על הקודקס האזרחי:
"לא אהבתי שהחקיקה הזאת הובלה על ידי שופט מכהן. אני חושבת שהפרדת הרשויות היא כשיש רשות מחוקקת, ממשלה ובית משפט. בית המשפט העליון גם צריך לפסוק ולא לחוקק חוקים, ולכן את הפרויקט הזה לא חיבקתי מיד"**

"העובדה ששופטים אחדים נאלצו לפרוש בשנה האחרונה היא לא נגד השופטים, להפך. זה לטובת המערכת ולטובת השופטים עצמם, כי אז באמת נשארים הטובים. אם נתקלים בהתבטאות לא הולמת של שופט ולא עושים דבר בזמן הנכון, זה יחזור באירוע הרבה יותר בעייתי"

בתי המשפט, ואני מקווה למצוא פתרונות לנשים שיוכלו להתגרש ולא להרגיש איום על רכושן. דיברתי על ערכים ועל הפרק הראשון בחוקה, ואלה דברים שנשמעים תאורטיים, אבל אפילו הקמפיין שהוצאתי נגד גזענות, או שמדבר על שוויון כערך, חשובים בעיניי. המדינה שלנו הולכת ומקצינה ונהיית מדינה של שבטים. גורמים שבעבר היו יותר מתונים נהיים יותר קיצוניים, גם בהקשרים הדתיים. לכן אמרתי שאני רואה את התפקיד שלי לא רק כתפקיד טכני אלא כתפקיד ערכי, אבל זה מאוד מסובך.

"הכרה הדדית עם הפלסטינים"

פני-גיל: יש לך די זמן לעסוק בעניינים שקשורים במשרד המשפטים וגם לפעול בכובע האחר שלך, כממונה על המשא ומתן עם הפלסטינים?

אם הייתי מגיעה לראשונה למשרד המש-פטים, זה היה הרבה יותר קשה. אלא שלמ-עשה אני חוזרת הביתה. אני מכירה את המ-ערכת, והרבה יותר ברור לי מה צריך לעשות.

פני-גיל: מה עמדתך על הדרישה שה-פלסטינים יכירו במדינת ישראל כמדינה יהודית?

אני לא נוטה להתבטא בדברים האלה משום שאני עושה זאת עם הפלסטינים, אבל אומר את תפיסתי הכללית: מדינת ישראל היא מדינה יהודית ודמוקרטית. כך קבעה התנועה הציונית, כך נקבע במגילת העצ-מאות, כך קבע האו"ם ב-47', ואת זה אנחנו צריכים לשמר. בסופו של דבר אמור המשא ומתן להוביל לסיום הסכסוך בין שתי הת-נועות הלאומיות. זהו סכסוך לאומי, ולכן התובנה של סיום הסכסוך צריכה לעבור בה-בנה שמדובר בשתי מדינות לאום, וכל מדי-נה נותנת פתרון לאומי לעם האחר. במילים אחרות, חלק מההכרה ההדדית משמעו שא-חרי שנים רבות אנחנו מכירים בזה שיש עם פלסטיני ויש לו זכות למדינה, ובה בעת מש-מעה של ההכרה ההדדית הוא שלעם היהודי יש זכות למדינה משלו. איך מתנהלים כדי שנגיע לשם? זאת כבר שאלה אחרת.